

Europeiska privata aktiebolag (SPE-bolag)

Justitiedepartementet

2008-08-19

Dokumentbeteckning

KOM (2008) 396 slutlig

Förslag till rådets förordning om stadga för ett europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag)

Sammanfattning

Europeiska kommissionen (kommissionen) har lämnat ett förslag till en förordning om en ny europeisk associationsform – ett europeiskt privat aktiebolag. Förslaget syftar till att stärka små och medelstora företags konkurrenskraft genom att underlätta etablering på den inre marknaden. Ett annat syfte är att minska de kostnader som uppstår på grund av att reglerna för att bilda och driva företag skiljer sig åt mellan medlemsstaterna. Ett privat europabolag föreslås kunna bildas utan begränsningar i form av t.ex. krav på gränsöverskridande verksamhet. Minsta aktiekapital föreslås uppgå till en euro. Aktieägarna ges enligt förslaget stor frihet att reglera frågor om bolaget i bolagsordningen, t.ex. vilka rättigheter och skyldigheter som är knutna till aktierna, hur bolagets organisation ska se ut och hur aktieägarna ska fatta beslut i bolagets angelägenheter.

Regeringen är positiv till åtgärder som kan underlätta för små och medelstora företag att etablera sig och att bedriva verksamhet och välkomnar initiativet från kommissionen. Det är dock viktigt att regler som syftar till att skydda borgenärer, minoritetsaktieägare och arbetstagare utformas på ett lämpligt sätt och att det inte lämnas utrymme för kringgående av sådana skyddsregler.

1.1 Ärendets bakgrund

Stadgan för ett europeiskt privat aktiebolag (*Societas Privata Europaea*, nedan SPE-bolag) ingår i ett åtgärds paket som kommissionen har utformat till stöd för små och medelstora företag, även kallat rättsakten för småföretag (*Small Business Act*) i Europa. Förslaget syftar till att stärka de små och medelstora företagens konkurrenskraft genom att underlätta deras etablering och verksamhet på den inre marknaden. Ett annat syfte är att minska de kostnader som uppstår på grund av att reglerna för att bilda och att driva företag skiljer sig åt mellan medlemsstaterna.

Förslaget presenterades den 25 juni 2008.

1.2 Förslagets innehåll

Vad kännetecknar ett SPE-bolag och hur kan det bildas?

Ett SPE-bolag är, enligt förslaget, ett bolag som är en juridisk person och som förfogar över ett aktiekapital. Det är ett bolag med begränsat ansvar, dvs. dess aktieägare kan inte vara ansvariga för mer än det belopp de har tecknat sig för. Eftersom SPE-bolaget är ett privat bolag kan bolagets aktier inte bjudas ut till allmänheten eller vara föremål för offentlig handel.

Det föreslås inga särskilda begränsningar för bildandet av ett SPE-bolag. Det kan bildas från grunden av en eller flera bolagsstiftare eller genom fusion, delning eller omvandling från en annan bolagsform. Det föreslås inte heller några krav på att det ska finnas gränsöverskridande inslag för att ett SPE-bolag ska få bildas.

Tillämpliga regler

Ett SPE-bolag kommer först och främst att regleras av de direkt tillämpliga bestämmelserna i förordningen. Enligt förslaget ska en rad frågor, t.ex. om SPE-bolagets organisation, regleras i bolagsordningen. Avsikten är att så långt som möjligt ge aktieägarna flexibilitet att bestämma hur dessa frågor ska regleras. I frågor som omfattas av SPE-förordningen är den nationella bolagsrättsliga lagstiftningen relevant endast när detta anges i förordningen. De bestämmelser som ska eller kan tas upp i bolagsordningen omfattas inte av nationell lagstiftning. Förslaget innehåller inga standardbestämmelser som ska gälla om bolagsordningen inte omfattar de områden som förutsätts. Den nationella lagstiftningen måste dock föreskriva påföljder för det fall bolagsordningen inte innehåller angivna bestämmelser eller vid andra överträdelser av förordningen. Den nationella lagstiftningen reglerar alla frågor som inte omfattas av förordningen eller SPE-bolagets bolagsordning. Tillämplig lagstiftning är lagstiftningen i den medlemsstat där SPE-bolaget har sitt säte och som gäller för privata aktiebolag.

Aktieägarna kan besluta om vilka rättigheter och skyldigheter som ska följa med innehav av en aktie, liksom eventuella begränsningar i möjligheten att överlåta en aktie samt om det ska vara möjligt för SPE-bolaget att förvärva egna aktier. Förslaget ger aktieägarna utrymme att i bolagsordningen föreskriva om det ska finnas en möjlighet till inlösen av minoritetsaktier eller en skyldighet för majoritetsaktieägare att köpa minoritetsaktier. Det ger också utrymme för både uteslutning och utträde av en aktieägare under vissa omständigheter.

I förordningen föreslås ett krav på ett aktiekapital om minst en euro. Enligt kommissionen är det ett företags aktieägare som bäst kan fastställa vilket kapitalbehov företaget har.

Förslaget begränsar inte rätten för stiftande aktieägare att bestämma vilken typ av ersättning som ska betalas för aktierna när SPE-bolaget bildas eller vid en kapitalökning. I bolagsordningen måste det därför anges om bolagsstiftarna ska erlagga ersättningen kontant eller i form av apportegen-
dom.

Förslaget innehåller regler om utdelningar (t.ex. vinstutdelning eller köp av SPE-bolagets egna aktier) till aktieägarna från SPE-bolaget. Innan utdelning får ske måste en kontroll göras av balansräkningens ställning. Bolagets tillgångar ska efter utdelningen till fullo täcka dess skulder.

SPE-bolagets organisation

Enligt förslaget ska aktieägarna själva kunna besluta om många frågor som rör SPE-bolagets organisation. SPE-bolagets ledningsstruktur fastställs således i bolagsordningen. SPE-bolaget förlås kunna välja att inrätta en ledning som består av en eller flera personer med ledande funktion, ett förvaltningsorgan (monistiskt system) eller ett ledningsorgan och ett tillsynsorgan (dualistiskt system). Om arbetstagarmedverkan förekommer i SPE-bolaget måste dock den valda ledningsstrukturen göra det möjligt att utöva denna rätt.

Vissa beslut som räknas upp i förordningen måste fattas av aktieägarna. Det ställs inte upp något krav på att bolagsstämmor måste äga rum. Den metod som ska användas när aktieägarna fattar beslut ska anges i bolagsordningen. Av bolagsordningen måste det framgå vilken majoritet som krävs vid beslutsfattande. För vissa beslut krävs det enligt förordningen kvalificerad majoritet om minst två tredjedelar av SPE-bolagets röster.

Arbetstagarmedverkan och flytt av SPE-bolagets säte

Arbetstagarmedverkan i små företag förekommer bara i ett fåtal medlemsstater (t.ex. Sverige och Danmark). Ett SPE-bolag ska enligt förslaget omfattas av reglerna om arbetstagarmedverkan i den medlemsstat där det har sitt säte.

SPE-bolaget kan enligt förslaget flytta sitt säte till en annan medlemsstat utan att det först behöver avvecklas. Förordningen föreskriver i regel en särskild ordning för arbetstagarmedverkan för det fall ett SPE-bolag flyttar sitt säte till en annan medlemsstat och minst en tredjedel av företagets anställda arbetar i den medlemsstat där bolaget hade sitt säte före flytten och arbetstagarna tillerkändes medverkan i den medlemsstaten.. I ett sådant fall måste förhandlingar genomföras mellan ledningsorganet och arbetstagarrepresentanterna i syfte att ingå ett avtal om arbetstagarmedverkan. Om ett avtal inte träffas, ska den ordning för medverkan som gäller i den medlemsstat där bolaget tidigare hade sitt säte upprätthållas.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

En EG-förordning är direkt tillämplig i medlemsstaterna. Förslaget till förordning påverkar inte de regler som finns i aktiebolagslagen (2005:551) och som gäller för svenska aktiebolag. Förordningsförslaget förutsätter dock att vissa frågor som rör SPE-bolagen ska regleras av nationell rätt. Sådana frågor är bl.a. bolagets upplösning, ombildning av ett nationellt bolag till ett SPE-bolag samt fusion och delning av SPE-bolag. Vidare förutsätts medlemsstaterna anta regler om vilka påföljder som ska tillämpas vid överträdelser av bestämmelserna i förordningen.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget överlämnar många frågor till stiftarna/aktieägarna att reglera i bolagsordningen. I samband med registrering kommer det sannolikt att krävas mer omfattande granskning från Bolagsverkets sida än vad som är fallet vid registrering av svenska aktiebolag. Bolagsverkets verksamhet är avgiftsfinansierad.

Kommissionen har gjort en konsekvensanalys i samband med att förslaget arbetades fram (se dok. 11252/08, SEC[2008] 2099). I konsekvensanalysen konstateras att över 99 procent av EU:s företag hör till kategorin små och medelstora företag. Av dessa handlar endast ca åtta procent över gränserna. Kostnader i samband med företagsbildning och driften av verksamheten till följd av skillnader mellan nationella bestämmelser samt brist på förtroende för utländska associationsformer har identifierats som de största rättsliga och administrativa hindren för små och medelstora företags gränsöverskridande utveckling. Genom förslaget till förordning bedömer kommissionen att företagets verksamhet på den inre marknaden underlättas. Enhetliga regler i hela EU kommer, enligt kommissionen, att leda till kostnadsbesparingar utan att kärnaspekterna i nationell bolagsrättslig lagstiftning behöver harmoniseras.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen är positiv till åtgärder som kan underlätta för små och medelstora företag att etablera sig och att bedriva verksamhet och välkomnar initiativet från kommissionen. Övriga europeiska associationsformer (europabolag och europakooperativ) har inte fått något större genomslag. Mot den bakgrunden är det angeläget att regelverket för SPE-bolagen anpassas efter företagets behov och att det blir enkelt att tillämpa. Regeringen kan initialt se vissa svårigheter med kommissionens förslag, t.ex. att många frågor överlämnas till aktieägarna att reglera i bolagsordningen. Detta kan leda till kostnader och besvär dels för de personer som vill bilda ett SPE-bolag, dels för borgenärer och andra som ingår avtal med bolaget. Dessa frågor behöver därför analyseras noga. Det är också viktigt att regler som syftar till att skydda borgenärer, minoritetsaktieägare och arbetstagare utformas på ett lämpligt sätt och att det inte lämnas utrymme för kringgående av sådana skyddsregler.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Vid den inledande behandlingen av förordningsförslaget var flera medlemsstater positiva till förslaget, eftersom detta bedöms kunna underlätta för små och medelstora företag. Åtskilliga medlemsstater uttryckte dock viss tveksamhet bl.a. kring om det är lämpligt att så många frågor ska regleras i bolagsordningen, aktiekapitalets storlek samt frånvaron av krav på gränsoverskridande inslag för att bilda ett SPE-bolag.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Någon inställning från Europaparlamentet finns ännu inte.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har remitterats. De flesta remissinstanserna är positiva till kommissionens initiativ. Några remissinstanser har ansett att ett lägsta tillåtna aktiekapital om en euro är för lågt ur borgenärsskyddssynpunkt och att det kan leda till att oseriösa personer startar ett SPE-bolag. Det har också påpekats att bestämmelserna i förslaget kan vara svårtillgängliga för småföretagare. Vidare har det framhållits att det kan vara besvärligt att många frågor överlämnas till aktieägarna att besluta om. Att aktieägarna ges stor frihet har emellertid andra remissinstanser uppfattat som positivt. Arbetstagarorganisationerna har ansett att arbetstagarinflytandet i förordningsförslaget måste stärkas.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Som rättslig grund för förordningsförslaget har artikel 308 i fördraget åberopats. Det innebär att rådet fattar beslut med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet (samrådsförfarande).

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen anser att åtgärder på EU-nivå är nödvändiga för att små och medelstora företag ska kunna använda sig av samma bolagsform i hela EU. Att i stället harmonisera åtminstone de centrala bestämmelserna i medlemsstaternas lagstiftning för privata aktiebolag skulle enligt kommissionen medföra ett avsevärt och orimligt stort ingrepp i medlemsstaternas lagstiftning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förhandlingarna i rådets arbetsgrupp för bolagsrätt inleddes i juli. Det är ännu oklart när ett beslut om att anta rättsakten kommer att kunna fattas.

4.2 Fackuttryck / termer